

PSALMI ZAHVALNICE DRAGE BOSNARA U KNJIZI "ŽIVOT JE TAKO ČUDESAN"

Talijanski pjesnik Salvatore Quasimodo je govorio da je svrha poezije preodgojiti svijet, a Danilo Kiš da je svrha poezije i literature uopće osmisliti život. Glede zvanja Drage Bosnara (župnik u Peterancu i Drnju, rođen 1947. u Vinagori, Hrvatsko zagorje) očekivali bismo da mu je Quasimodovo shvćanje bliže i da je njegova zbirka pjesama *Život je tako čudesan* (izdavač Župni ured Luka, 1990) nastala iz želje da se iziđe iz "doline suza" u neki bolji svijet. Iako se može shvatiti da je osmišljavanje života ujedno i njegovo poboljšanje, Bosnaru je bliža Kiševa misao o osmišljavanju života poezijom od preodgajanja poezijom, a osmišljava ga bez profanih sugestija ili čak nabožnjaštva, iako je svaka Bosnarova pjesma zapravo molitva, ovdje psalam zahvalnica za razliku od njegove zbirke "Jedanaesta postaja" (u tisku). Ali svaka pjesma i jeste molitva, pisao je teist ili ateist, živa molitva pred čitateljstvom. Bosnarovi hvalospjevi u zbirci "Život je tako čudesan" nastali su jer je Bosnar shvatio da je Fortunin izabaranik koji kao i svaki Fortunin izabranik sa zahvalnošću i divljenjem prima darove života pa pjeva slavospjeve Višem Biću i "hvali božje sveznanje i njegovu posvudašnjosti stvoriteljsku mudrost" (komentar 139. psalma, Biblija, str. 265).

Kaže Matoš da su neki pjesnici okrenuti kao sunčanice uvijek prema suncu, a drugi prema zemlji kao visibabe. Bosnar je od onih pjesnika koji rastu od zemlje prema nebu dajući nam svoj "angjeoski hljeb" (Kranjčević), ali ostajući čvrsto na zemlji no u nebo dižući oči kao što kaže Vidrić: "Tvoj pjesnik kralj od kraljeva / u nebo diže oči / i divnu ti pjesmu pjeva".

Život se živi između dviju krajnosti: dobra i zla, ljubavi i mržnje, sreće i tuge. Panteistička spoznaja da smo dio Svemira nad kojim bdije Najmudriji unosi u nas mir, smirenost i pomirenost, pa i zadovoljstvo i udivljenje što smo između krajnosti našli svoj, samo svoj put, ili po Bosnaru "Put u srž svijeta svoje duše samo je moj put", a bez pronalaženja samo svoga puta, bez okretanja svome zagonetnom jastvu, ne može biti pjesnika.

Riječi su pune tajni. U tim tajnama je poezija koja je, dakle, sama po sebi tajna. Za Schellinga umjetnik ima u sebi nešto božansko. Zato Krleža i kaže da poeziju ne treba objašnjavati jer ona ili jest ili nije, ili postoji ili je nema. No poezija jest ako se "iz groba naše memorije kod čitanja jednog stiha" (Krleža) javljaju asocijacije, ako pjesnikov ja postane mi, ako u nama čitateljima, uskravaju i naši doživljaji, naše spoznaje, ukratko: ako se čitatelj prepozna u pjesmi. Samo se tako pjesma opjesmuje. Kako će se pjesma opjesmiti ovisi o suglasju između pjesnika i čitatelja. Yeats je želio da pjesma ima onoliko značenja koliko ih čitatelj pronade.

Sve pjesme iz zbirke "Život je tako čudesan" proizlaze iz dva stiha Psalma 139 koji potkrepljuju Bosnarovu prvu pjesmu:

Hvala ti što sam stvoren tako čudesno / što su tvoja djela tako predivna. Iz ovih stihova, iz ovog psalma, iz ostalih psalama i drugih psalmičkih stihova nastalo je ovih 30 pjesama Bosnareve zbirke, ali je njena suština u trećoj katici 139. psalma koji prema Bibliji glasi:

Jer ti si moje stvorio bubrege*
 satkao me u krilu majčinu.
 Hvala ti što sam stvoren tako čudesno
 što su djela tvoja predivna.
 Dušu moju do dna si poznavao
 kosti moje ne bjehu ti sakrite
 dok nastajah u tajnosti
 otkan u dubini zemlje.
 Oči tvoje već tada gledahu djela moja
 sve već bješe napisano u knjizi tvojoj
 dani su mi određeni dok još ne bješe ni jednoga.
 Kako su mi, Bože, naumi tvoji nedokučivi
 kako li je neprocjenjiv zbroj njihov.
 Da ih brojim? Više ih je nego pijeska !
 Dođem li do kraja, ti mi preostaješ !

Svoje pjesme Bosnar je potkrijepio i izvrsno odabranim fotografijama Ulricha Schaffera kao i mnogim citatima kao što su Danijela Dragojevića "Bog i neće ništa drugo (ni sa mnom) ni sa nama/ do nešto neponovljivo", P. Heina "Biti hrabar znači ponašati se/ Hrabro kad ti je srce slabo/ I zato hrabar ti si/ Samo kada to zaista nisi", Louisa Evelyja "Ne možemo se sresti oči u oči/ sve dok nosimo samo svoje lice". Ima tu još citata Halilla Gibrana, Bernarda Shawa, Svetog Augustina, Edvarda Kocbeka, Anđelka Vuletića, Walta Whitmana i drugih. Fotografijama i odabranim citatima zbirka je postala sadržajnije, bogatija i slojevitija. Svi ovi "dodaci" proširili su 139. biblijski psalam koji je okosnica zbirke.

Kako je sadržaj zbirke razrada naslova, evo što nam Bosnar kaže zašto je život čudesan (kako su pjesme bez naslova, navodim stihove ne navodeći ime pjesme).

Život je tako čudesan
 - jer nije jednoličan i jer je neponovljiv:
 Koliko šara i nebrojenih ukrasa !
 I ni jedno drugome ne sličī;
 svaki je ures različit.

 Divim se mnogostrukosti
 koja uzajamnošću opija i plijeni.
 Što drugo Zemlju sveudilj obnavlja?
 Sušto ponavljanje strano je svemu što živi.
 - jer je stvaralački:
 Divim se onoj stvaralačkoj snazi u čovjeku
 koja svagda pronalazi pravi put
 koja nam priječi da malakšemo
 - jer je čovjeku dano da sanja, da mašta:
 I sni su stvarnost
 iskonska.
 Ako ih ne potisneš javom dana,
 ako ih ne uvjetuješ tajanstvenim mrakom
 noći
 i u časovima zdvojnīm

* bubrezi su prema predaji središte strasti i poriva

sni su nepresušni vratak
svjetlosti.

- jer mu je dano da spozna je:

te svojim bićem čezne

za onom kolijevkom koja odnjihava
smisao i značenje
čovjekovog svekolikog života.

- jer u prolazu ne klone:

O snago poraza
spasonosna !
Koliko li si, blagoslovljena !

- jer je slobodan:

Bez slobode
sve naše slike i predodžbe
iskrivljene su.

- jer se čudesno mijenja:

Divim se životu
koji se tako čudesno mijenja.

Pokadšto se smijem onom što sam nekoć
vjerovao.

- jer je čovjek i dijete i smioni planinar:

Iz 9. pjesme:

Divim se djetetu
i najvolio bih otkriti
kako opet biti dijete.

Iz 10. pjesme:

Stoga se divim ludoj smionosti planinara

- jer mu je dano da ponire, uzdiže se, istražuje
- jer mu je dano da se nada
- jer je Bog zadrugovao s nama
- jer je čovjeku dano da voli
- jer nitko nije otok
- jer smo krhki i ranjivi
- jer znamo opraštati
- jer smo tako svagdanji i obični
- jer imamo svoj križ

Dvadesetsedma Pjesma:

Budi dobrodošla, ljubavi, u radosti
što koračaš u moju sjenu;
dubrava se razbuđuje svojim mirisom
i rumen se zore smije zrcalu dana

Budi dobrodošla, smrti, koja mi ideš ususret
u snu što se prosipa dnom mračna i hladna oka;
samoća sjeda za stol i kao majka doji
lijepu i lažnu jasnost rosnog lista.
Budi dobrodošla, blaga svjetlosti, sad u vinu
slatkom vinu iz tvoje ruke, umivam svoje lice;
mislio sam na te
mislio sam na te
o, mislio sam na te!

Bosnar piše jezikom koji je više filozofski nego pjesnički jer on ne stvara pjesmu da bi dao oduška mašti, ili da bi što kaže Sv. Augustin spjevao "slatkorazbludnu igru uobrazilje".

Bosnar se ne zna poigrati riječima da bi izvukao iz njih pjesničke tajne. Njegovi psalmi su refleksije kao što to psalmi i jesu, ali on uspijeva postići svečanost stiha ne probranošću pjesničkih slika nego uvjerljivošću izgovorenog. Njegovi stihovi nisu podatni i meki nego tvrdi, on ne modelira glinu, on kleše kamen. Bosnar ne pozna kićenost opisa slika, on, štoviše, i ne misli kao pjesnik tj. u slikama, on misli kao filozof. Kod njega nema onog blagoslovljenog pjesničkog KAO, ali je svojim rječnikom uspio postići uzvišeni ton onakav kakvim se psalmi i govore (pjevaju). Matoš veli da je pravi umjetnik onaj koji pjeva kako živi i živi kako pjeva, jer svaka je umjetnina odraz stvarateljeve ličnosti. A Bosnar pjeva upravo tako.

Bosnar nije pjesnik glagola, iako je Veber Tkalčević još 1856. rekao: "Glagolj je prvo diete čovječjega jezika i najjači tumač ljudskih misli". No kako je Bosnar udivljen nad čudesnošću života, on je svoje pjesme naselio glagolom divim se koji se u 30 pjesama javlja čak 27 puta, a mnoge mu pjesme ili kitice počinju ili završavaju tim prezentom. On kaže: divim se lososu; divim se životu; divim se djetetu; divim se slobodi; divim se instrumentu na kojem tako skladno sviramo, itd. S obzirom na sadržaj knjige pjesnik je ovom glagolu i morao dati posebno i počasno mjesto.

Zbirka "Život je tako čudesan" ispevana je u slobodnom stihu koji je manje-više ritmička proza, s jednom pravom pjesmom u prozi, tridesetom. Ritam je također tajanstveni dio pjesme kao i riječ, čak tajanstveniji i primarniji od riječi. Od početka ljudskog roda ritam je čovjeku bio nešto tajanstveno. Sjetimo se samo uloge ritma u magijskim obredima i čovjekovog vjerovanja da ritmom djeluje na prirodu i drugog čovjeka. Kod Bosnara ima stihova načinjenih od pravilnih troheja i daktila, iako pjesme ne ostavljaju dojam da je Bosnaru ritam bio posebno važan. U svakom slučaju ne toliko koliko je on važan u biblijskim psalmima.

"Mi uvijek možemo otpočeti novu
dionicu svoga puta"

kaže Bosnar, a tako i jest.